

ЗВІТ З ОЦІНКИ

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг України (НКРЕКП)

Олександр Рогозін

2017

Дана публікація здійснена в рамках проекту Energy Watchdog Coalition, який виконує аналітичний центр DiXi Group спільно з Expert Forum (Румунія) та Секретаріатом Керівного комітету Форуму громадянського суспільства Східного Партнерства за підтримки Європейського Союзу. Зміст цієї публікації не може жодним чином бути сприйнятий як такий, що відображає погляди Європейського Союзу.

This publication has been produced with the assistance of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Union.

The project benefits from the support through the EaP CSF Re-granting Scheme. Within its Re-granting Scheme, the Eastern Partnership Civil Society Forum (EaP CSF) supports projects of the EaP CSF members with a regional dimension that contribute to achieving the mission and objectives of the Forum.

The donors of the Re-granting Scheme are the European Union and National Endowment for Democracy.

The overall amount for the 2017 call for proposals is 290.000 EUR. Grants are available for CSOs from the Eastern Partnership and EU countries.

Key areas of support are democracy and human rights, economic integration, environment and energy, contacts between people, social and labour policies.

ЗМІСТ

Резюме.....	3
Оціночна таблиця.....	6
ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ.....	8
Незалежність.....	8
Бюджет та підпорядкованість.....	8
Зміни у складі.....	9
Неформальний політичний тиск.....	10
Стосунки з сектором, що регулюється.....	10
Рекомендації.....	11
Підзвітність.....	11
Звітність та затвердження/перевірка.....	11
Підзвітність споживачам, галузі, громадськості.....	11
Фінансові аспекти і аудит.....	12
Імплементация правил етики.....	12
Рекомендації.....	12
Прозорість.....	13
Оприлюднення рішень.....	13
Ефективність консультацій.....	14
Відповіді на запити щодо інформації.....	14
Передбачуваність.....	15
Послідовність і обґрунтованість регулювання.....	15
Адаптація до змін.....	15
Рекомендації.....	16
ПРАКТИКА РЕГУЛЮВАННЯ.....	17
Тарифи та ціни.....	17
Економічна ефективність.....	17
Періодичність перегляду.....	18
Рекомендації.....	19
Моніторинг ринку та ліцензування.....	19
Повноваження штрафувати за порушення законодавства.....	19
Прозорість критеріїв отримання/відзиви ліцензій.....	20
Захист споживачів та опрацювання скарг.....	20
Рекомендації.....	21

Резюме

З часу створення у 1994 році Національної комісії з питань регулювання електроенергетики (НКРЕ) повноваження комісії постійно розширювались. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, (НКРЕКП, Комісія), чинний функціональний наступник НКРЕ, наразі здійснює регулювання у сферах електроенергетики, нафтогазовому комплексі, сферах тепlopостачання, централізованого водопостачання та водовідведення, поводження із побутовими відходами відповідно до законів України, у т.ч. Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» (далі – Закон)¹, який набув чинності 26 липня 2016 року.

НКРЕКП є незалежною у реалізації своїх повноважень від будь-якого іншого органу державної влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання, політичних партій, громадських об'єднань, професійних спілок. Члени Комісії, працівники апарату та їх близькі родичі не можуть входити до складу органів управління суб'єктів господарювання, що провадять діяльність у сферах енергетики та комунальних послуг (далі - суб'єкти господарювання), володіти прямо або опосередковано їх корпоративними правами, на них розповсюджуються також обмеження та вимоги, встановлені антикорупційним законодавством, зокрема члени НКРЕКП та працівники апарату декларують свої майно, доходи та витрати.

Передбачена Законом фінансова незалежність Комісії очікується з 2018 року, фінансування НКРЕКП здійснюватиметься за рахунок внесків на регулювання, які сплачуватимуться суб'єктами господарювання до спеціального фонду Державного бюджету і спрямовуватимуться виключно на потреби Комісії. Контроль за цільовим використанням коштів Комісією відповідно до Закону здійснюється на загальних засадах, як для інших розпорядників коштів Державного бюджету.

Призначення і вимоги до членів НКРЕКП відповідають вимогам Третього Енергетичного пакету ЄС. Проте, передбачена Законом ротація членів Комісії є під загрозою, оскільки члени конкурсної комісії з обрання кандидатів у члени НКРЕКП наразі не призначені ані Президентом, ані Верховною радою, ані Урядом. Доцільно внесення змін до Закону в частині унеможливлення блокування цього процесу, ймовірно, Закон також потребуватиме узгодження з Конституцією України (чи внесення до неї змін) в цих питаннях.

Передбачені законами функції та повноваження НКРЕКП на ринках електроенергії та природного газу відповідають вимогам Третього Енергетичного пакету ЄС. Частина відповідного вторинного законодавства знаходиться наразі в стадії розробки, зокрема відповідно до передбаченої Законом України «Про ринок електричної енергії»² етапності впровадження нової моделі ринку.

Відповідно до Закону НКРЕКП затверджено Правила професійної етики³, проте доцільно запровадження порядку звітування щодо їх виконання.

Голова НКРЕКП щорічно представляє річний та фінансовий звіт перед Верховною радою України, проте зворотній зв'язок такого звітування наразі не передбачений. Доцільно внесення змін до

¹ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1540-19>

² <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2019-19>

³ <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=25868>

законів в частині посилення підзвітності НКРЕКП Верховній раді, а також розширення інформації звіту та запровадження його попереднього обговорення з громадськістю.

Прозорість роботи НКРЕКП є високою. На офіційному сайті Комісії⁴ завчасно оприлюднюються порядки денні засідань, проекти всіх рішень із обґрунтуваннями, плани та акти перевірок суб'єктів господарювання, протоколи засідань, прийняті рішення (у т.ч. оприлюднюються структура встановлених тарифів природних монополій), річний звіт тощо. Сайт містить інформацію для споживачів. Ведеться онлайн-трансляція засідань Комісії та забезпечено доступ до архіву їх записів.

Практично всі рішення Комісії приймаються на засіданнях у формі відкритих слухань, проекти регуляторних рішень, а після прийняття Закону - також рішень щодо тарифів (цін) та інвестиційних програм підлягають попередньому відкритому обговоренню. Після прийняття Комісією 30 червня 2017 року Порядку проведення відкритого обговорення проектів рішень НКРЕКП⁵ необхідні умови для забезпечення ефективного процесу консультацій створені, проте Комісії слід вжити заходів щодо залучення та удосконалення роботи із всіма зацікавленими сторонами, в першу чергу споживачами.

Політична і суспільна реакція суспільства на деякі рішення НКРЕКП свідчить, що обґрунтованість щонайменше цих рішень Комісії є недостатньою. Зокрема, потребує удосконалення обґрунтування регуляторних рішень та аналіз їх впливу, необхідно також запровадження відстеження результативності рішень Комісії. Для підвищення прогнозованості роботи Комісії доцільно розробити трирічний стратегічний план розвитку регулювання.

НКРЕКП здійснює моніторинг ринків на підставі періодичної звітності та іншої інформації суб'єктів господарювання. Наразі обсяг моніторингу підлягає суттєвому збільшенню відповідно до законів, які враховують вимоги Третього енергетичного пакету ЄС. Для підвищення ефективності регулювання необхідна розробка та запровадження ІТ-системи збору, збереження та обробки інформації регулювання.

Тарифи встановлюються НКРЕКП відповідно до затверджених нею порядків (методик), як правило, щорічно і можуть переглядатись у визначених випадках, у т.ч. за ініціативою Комісії. Основною методологією регулювання тарифів наразі залишається «Витрати плюс», проте для оператора газотранспортної системи використовується стимулююче регулювання, Комісією затверджена також нормативна база стимулюючого регулювання для операторів з розподілу та передачі електричної енергії.

НКРЕКП здійснює ліцензування діяльності суб'єктів господарювання у сферах енергетики та комунальних послуг, а також контроль ліцензованої діяльності. Комісія має право накладання штрафів, а також використання інших засобів впливу (накладання адміністративних стягнень на посадових осіб суб'єктів господарювання, вилучення коштів з тарифу, анулювання ліцензій тощо). Доцільне внесення змін до законів в частині визначення особливостей ліцензування природних монополій у сферах енергетики та комунальних послуг.

НКРЕКП наразі розглядає звернення громадян та надає інформацію за запитами відповідно до загального законодавства. Законом передбачено окремий порядок розгляду скарг споживачів та вирішення спорів між суб'єктами господарювання, які наразі знаходяться у стадії розробки. Потребує прискорення прийняття передбаченого Законом Закону України «Про енергетичного

⁴ <http://www.nerc.gov.ua/>

⁵ <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=26157>

омбудсмена», який має, зокрема, суттєво посилити захист дрібних споживачів (в першу чергу населення).

Аналіз роботи НКРЕКП за 2016 – 1 півріччя 2017 року свідчить, що прийняття Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» в цілому позитивно вплинуло на діяльність Комісії, зокрема в частині її прозорості та відкритості. Разом з тим, залишилось чимало питань в роботі НКРЕКП, які потребують удосконалення, в першу чергу забезпечення її підзвітності, підвищення якості та обґрунтованості рішень, забезпечення захисту споживачів.

Оціночна таблиця

Україна, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП)	2016	2017*	Відповідальні	Термінові заходи (2017)	Середньострокові заходи (2018- до досягнення мети)
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ЗАСАДИ					
Незалежність					
Бюджет і підпорядкованість			Верховна рада		Розробити та внести зміни до Конституції і законів України стосовно визначення статусу НКРЕКП та повноважень органів державної влади щодо призначення членів НКРЕКП
Зміни у складі			Президент, Верховна рада, Кабінет міністрів	Забезпечити передбачений Законом порядок ротації членів НКРЕКП шляхом призначення складу конкурсної комісії з обрання кандидатів на посади членів Комісії	Внести зміни до Закону в частині унеможливлення блокування роботи конкурсної комісії з обрання кандидатів на посади членів НКРЕКП
Неформальний політичний тиск			Верховна рада, Кабінет міністрів		
Стосунки з сектором, що регулюється			НКРЕКП		
Підзвітність					
Звітність та затвердження/перевірка			Верховна рада, НКРЕКП	НКРЕКП удосконалити річний звіт (в частині розширення інформації), а також запровадити його попереднє обговорення з громадськістю	Розробити і прийняти зміни до Закону України "Про НКРЕКП" в частині посилення підзвітності Комісії Верховній раді України
підзвітність споживачам, галузі, громадськості			НКРЕКП	НКРЕКП забезпечити доступ на сайті до інформації результатів моніторингу ринків	
Фінансові аспекти і аудит			Верховна рада, Кабінет міністрів		
Імплементация правил етики			НКРЕКП		НКРЕКП розробити Порядок звітування щодо виконання Правил етики
Прозорість					
Оприлюднення рішень			НКРЕКП	Кабінету міністрів України забезпечити своєчасну публікацію рішень НКРЕКП в газеті "Урядовий кур'єр".	
Ефективність консультацій			НКРЕКП	НКРЕКП покращити повноту та якість обґрунтування та аналізу впливу рішень, запровадити залучення до обговорення рішень, що стосуються населення, представників політичних сил, профспілок, інших інституцій громадського суспільства	

Відповіді на запити щодо інформації			НКРЕКП	НКРЕКП розширити перелік інформації, що підлягає оприлюдненню у формі відкритих даних	
Передбачуваність					
Послідовність та обґрунтованість регулювання			НКРЕКП		НКРЕКП розробити стратегічний план розвитку регулювання (на 3 роки)
Адаптація до змін середовища			НКРЕКП		
ФУНКЦІОНУВАННЯ					
Тарифи та ціни					
Економічна ефективність			НКРЕКП		НКРЕКП прискорити роботу із запровадження стимулюючого регулювання для природних монополій із обґрунтованими параметрами регулювання та бенчмаркінгом
Періодичність перегляду			НКРЕКП	НКРЕКП запровадити змістовний моніторинг результативності прийнятих рішень	
Моніторинг ринку та ліцензування					НКРЕКП запровадити ІТ-систему збору, збереження та обробки інформації регулювання
Повноваження штрафувати за порушення законодавства			НКРЕКП		НКРЕКП розробити та затвердити методики перевірки по окремих складних питаннях, що підлягають контролю
Транспарентність критеріїв отримання/відзиви ліцензій			Верховна рада, НКРЕКП		Розробити та прийняти зміни до Закону України "Про НКРЕКП" в частині визначення особливостей ліцензування на ринках енергетики та комунальних послуг
Захист споживачів, опрацювання скарг			Верховна рада, НКРЕКП		Прийняти Закон України "Про енергетичного омбудсмена"

	Unsatisfactory
	Moderately satisfactory
	Good
	Good practice
	N/A or no data

* перше півріччя

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ

Незалежність

В Україні регуляторний орган в енергетиці, Національну комісію з питань регулювання електроенергетики (НКРЕ), було створено у 1994 році, одною з перших в Європі. З цього часу комісія тричі змінювала свою назву та двічі створювалась заново. Початковою сферою регулювання комісії була електроенергетика, у 1998 році до сфери регулювання було віднесено нафтогазовий комплекс, у 2005 році – окремі питання регулювання тарифів на теплову енергію, у 2014 році – сфери тепlopостачання, централізованого водopостачання та водовідведення, у 2016 році – сферу поводження із побутовими відходами.

Чинну Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, (НКРЕКП, Комісія) створено указом Президента України 27 серпня 2014 року⁶ замість двох ліквідованих комісій - Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, та Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг.

До 2016 року робота комісій здійснювалась на підставі положень, які затверджувались Президентом. Незалежний статус комісія мала з моменту створення у 1994, спочатку як незалежний позавідомчий постійно діючий орган, потім як центральний орган виконавчої влади із спеціальним статусом, державний колегіальний орган.

26 листопада 2016 року набув чинності Закон України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» (далі – Закон), який визначив правовий статус Комісії, її завдання, функції, повноваження та порядок їх здійснення. Відповідно до Закону НКРЕКП здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг шляхом нормативно-правового регулювання, ліцензування, формування та реалізації тарифно-цінової політики, державного контролю та застосування заходів впливу, інших засобів, передбачених законами.

Окремі функції та повноваження Комісії щодо регулювання ринків електроенергії, природного газу тощо визначені законами України, зокрема Законами України «Про природні монополії», «Про ринок електричної енергії», «Про ринок природного газу».

Закон врахував вимоги до незалежності регулятора, передбачені відповідними положеннями Третього Енергетичного пакету ЄС, зокрема відмінив погодження рішень НКРЕКП з іншими органами державної влади (крім випадків, передбачених законодавством про захист економічної конкуренції), а також їх реєстрацію в Міністерстві юстиції України.

Бюджет та підпорядкованість

Відповідно до Закону НКРЕКП є юридичною особою публічного права, постійно діючим незалежним державним колегіальним органом, діє самостійно та незалежно від будь-якого іншого органу державної влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання, політичних партій, громадських об'єднань, професійних спілок.

⁶ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/694/2014>

Органам влади та місцевого самоврядування, суб'єктам господарювання, політичним партіям, громадським об'єднанням, професійним спілкам забороняється втручатися у процес державного регулювання, за незаконний вплив на роботу НКРЕКП законом передбачено адміністративну і кримінальну відповідальність.

Відповідно до Закону НКРЕКП взаємодіє з Кабінетом міністрів України, центральними органами виконавчої влади в питаннях розроблення і реалізації програм економічного та соціального розвитку України, державних цільових програм, нормативних актів Уряду, з Антимонопольним комітетом України та органами фінансового контролю - у процесі моніторингу та під час проведення розслідувань на ринках у сферах енергетики та комунальних послуг.

Фінансування НКРЕКП відповідно до Закону передбачено за рахунок надходження до спеціального фонду Державного бюджету України внесків на регулювання, які сплачуються суб'єктами господарювання. Внески на регулювання не підлягають вилученню та мають використовуватись виключно на фінансування діяльності Комісії. У 2017 році, однак, фінансування Комісії здійснюється за старою схемою, з загального фонду Державного бюджету.

Зміни у складі

За виключенням періоду 2006-2010 років, коли члени та голови комісії призначались Кабінетом міністрів України, вони призначались указами Президента України. Кількість членів комісії змінювалась від 3-х у 1995 році до 5-ти з 1998 року та до 7 з 2011 року. Наразі відповідно до Закону кількість членів НКРЕКП має становити 7, а Голова НКРЕКП повинен обиратись самими членами Комісії шляхом таємного голосування кожні 2 роки.

Закон передбачає конкурсний порядок обрання кандидатів на посаду членів НКРЕКП. Конкурсна комісія має складатись з 2-х осіб від Президента, 2-х – від Верховної ради (за поданням профільних комітетів) та 1-го – від Кабінету міністрів України (за поданням міністра енергетики та вугільної промисловості), вона вважається повноважною у разі затвердження в її складі не менше чотирьох осіб. Конкурс є відкритим, процес має бути прозорим, вимоги до кандидатів, терміни розгляду пропозицій визначені Законом. Президент має призначати членів Комісії з підготовленого конкурсною комісією переліку, з кандидатів, що отримали найвищий рейтинг (у розрахунку 2 особи на одну посаду).

Закон передбачено порядок ротації членів НКРЕКП, у т.ч. початкову ротацію всього складу Комісії протягом 18 місяців з моменту набуття Законом чинності⁷. 21 травня було звільнено 2 члена НКРЕКП, 2 наступних члена має бути звільнено до 26 листопада. Проте, станом на 1 вересня 2017 року жодного члена конкурсної комісії з обрання нових членів НКРЕКП не обрано, що ставить під загрозу можливість здійснення Комісією своїх повноважень з 26 листопада.

Відповідно до Закону члени НКРЕКП можуть обиратись на посаду на два терміни, визначено також вичерпний перелік умов дострокового припинення їх повноважень. Такі ж положення мали місце і до прийняття Закону, в Законі України «Про природні монополії» та положеннях про комісії. Проте по факту, за час існування комісій лише 2 члена Комісії пропрацювали хоча б один повний термін (6 років). Здебільшого це було пов'язано зі зміною влади в країні, проте навіть у складі чинної НКРЕКП у 2014-2015 роках змінилось 5 членів з невідомих для суспільства реальних причин (за заявами за власним бажанням).

⁷ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/78/2017>

Призначення працівників апарату НКРЕКП, які є держслужбовцями, відповідно до Закону України «Про державну службу» здійснюється на конкурсних засадах. Наразі рівень зарплати в Комісії є неконкурентним, має місце велика плінність кадрів, що впливає у т.ч. на якість підготовки рішень. Закон передбачає суттєве підвищення заробітної плати членів Комісії та працівників апарату, яке очікується з 2018 року.

Неформальний політичний тиск

Навіть до прийняття Закону, Комісія, як і її попередники, були де-юре незалежними у прийнятті рішень. Закон суттєво посилив цю незалежність та відповідальність за її порушення, зокрема, член Комісії наразі не може бути членом політичної партії, входити до складу керівних органів політичної партії або перебувати з нею у договірних відносинах пізніше ніж за три місяці до подання заяви на відкритий конкурс з призначення на посаду.

З 2015 року в напрямку приведення тарифів до економічно обгрунтованих НКРЕКП здійснила заходи щодо значного підвищення цін і тарифів для населення, зокрема на електроенергію, газ, тепло та воду. Ці дії зустріли гостру критику з боку політиків та суспільства, при цьому під сумнів було поставлено законність самої Комісії. Наприкінці 2016 року парламентська фракція політичної партії «Батьківщина» подала до Конституційного Суду України подання щодо визнання неконституційними ряду положень Закону. Ухвалою від 4 квітня 2017 року⁸ Конституційний Суд відмовив у відкритті конституційного провадження на підставі невідповідності подання вимогам, передбаченим законом. 21 грудня 2016 року Конституційним Судом також відкрито впровадження⁹ у справі за поданням Верховного Суду України щодо визнання неконституційними положень законодавства, які стосуються НКРЕКП, зокрема законів України "Про природні монополії", "Про електроенергетику", "Про державне регулювання у сфері комунальних послуг", "Про питну воду та питне водопостачання", указів Президента України "Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг" від 27 серпня 2014 року №694 та "Про затвердження Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг" від 10 вересня 2014 року № 715. Значна кількість експертів вважає, що аргументація щодо неконституційності порядку обрання та призначення членів НКРЕКП є ґрунтовною.

ЗМІ повідомляли про участь окремих політиків в демонстраціях біля НКРЕКП, зокрема стосовно планів зміни методології розрахунку тарифів на послуги розподілу газу, проте ряд експертів вважає, що це свідчить не стільки про можливу наявність політичного тиску, скільки про якість відповідних рішень Комісії.

Стосунки з сектором, що регулюється

Відповідно до Закону, члени НКРЕКП та працівники апарату, а також їх близькі особи не можуть входити до складу органів управління суб'єктів господарювання, володіти прямо або опосередковано ними або їх корпоративними правами. Члени НКРЕКП та працівники апарату не мають права бути повіреними третіх осіб у справах Комісії та використовувати її, інших посадових осіб та майно НКРЕКП у партійних чи особистих інтересах, на них також поширюються обмеження та вимоги, встановлені Законом України "Про запобігання корупції" (щодо заборони

⁸ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v004u710-17>

⁹ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v082u710-16>

використання службових повноважень з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб, одержання подарунків тощо).

Відповідно до Закону протягом двох років з дня припинення повноважень члена НКРЕКП, він не має права мати трудові або інші договірні відносини з будь-яким суб'єктом господарювання. Таке ж обмеження протягом року діє для працівників апарату Комісії відповідно до Закону України «Про запобігання корупції».

Рекомендації

- Президенту, Парламенту, Кабінету міністрів України забезпечити передбачений Законом порядок ротації членів НКРЕКП, для чого призначити склад конкурсної комісії з обрання кандидатів на посади членів НКРЕКП та забезпечити її роботу;
- розробити та внести зміни до Закону в частині унеможливлення блокування роботи конкурсної комісії з обрання кандидатів на посади членів НКРЕКП;
- розробити та внести зміни до Конституції та законів стосовно визначення статусу НКРЕКП та повноважень органів державної влади щодо призначення членів Комісії.

Підзвітність

Звітність та затвердження/перевірка

Закон передбачає щорічне подання до 1 квітня та представлення Головою НКРЕКП на засіданні Верховної ради України річного звіту про діяльність Комісії, а також звіту про використання коштів. Відповідно до Закону річний звіт, проект та затверджений кошторис Комісії, а також звіт з його виконання оприлюднюються на сайті Комісії. Звіт затверджується рішенням НКРЕКП на відкритих слуханнях, але не проходить обговорення із громадськістю. Доцільно визначити у Законі також процедуру оцінки річного звіту та роботи Комісії Верховною радою України.

Річний звіт НКРЕКП з 2015 року суттєво покращився з точки зору наочності, проте втратив частину важливої інформації, зокрема фактичні дані щодо кількості і вартості приєднань до мереж, дані щодо розгляду Комісією запитів на інформацію та звернень громадян тощо.

Підзвітність споживачам, галузі, громадськості

НКРЕ надає доступ до інформації і надання інформації за запитом відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації». Згідно з законом відповідь на запит має надаватись не пізніше 5 робочих днів з дня отримання запиту (до 20 робочих днів – у разі надання великого обсягу інформації з попереднім інформуванням запитувача). За 2016 рік Комісія опрацювала 821 такий запит.

Звернення (пропозиції, заяви та скарги) громадян розглядаються Комісією відповідно до Закону України «Про звернення громадян» (до 15 календарних днів, до 1 місяця та до 45 календарних днів в залежності від складності питання).

Відповідно до Закону НКРЕКП інформує громадськість про плани та результати своєї роботи, проводить громадські обговорення та громадські слухання з важливих питань. При НКРЕКП також відповідно до Закону діє Громадська рада як постійно діючий консультативно-дорадчий орган, що утворюється з метою залучення громадян до реалізації державної політики щодо регулювання діяльності у сферах енергетики та комунальних послуг.

Фінансові аспекти і аудит

Єдиним джерелом фінансування НКРЕКП відповідно до Закону є внески на регулювання суб'єктів господарювання, які спрямовуються до спеціального фонду Державного бюджету. Ставки внесків на регулювання затверджуються Комісією щорічно виходячи з обсягів планових потреб і переглядаються щоквартально на підставі затвердженої методики.

Комісія самостійно планує свій кошторис, який підлягає погодженню парламентським Комітетом з питань бюджету (до 1 червня – подання, до 1 липня – прийняття рішення Комітетом). Відкоригований з урахуванням зауважень проект кошторису подається до Міністерства фінансів для врахування у Державному бюджеті, після набрання чинності Державним бюджетом кошторис затверджується Комісією.

Проект кошторису НКРЕКП, рішення Комітету з питань бюджету, затверджений кошторис та звіт з його виконання підлягають оприлюдненню у визначені Законом терміни. Наразі на сайті вперше відповідно до Закону оприлюднена інформація щодо кошторису НКРЕКП на 2018 рік¹⁰.

Законом передбачено загальний порядок контролю за цільовим використанням коштів Комісією як для будь-яких інших розпорядників коштів Державного бюджету (Державним казначейством, Державною аудиторською службою, Рахунковою палатою України).

Імплементация правил етики

Відповідно до Закону НКРЕКП затвердила Правила професійної етики, що застосовуються до членів Комісії, працівників апарату та містять зокрема вимоги до проведення членами НКРЕКП зустрічей з представниками регульованих суб'єктів, зобов'язання повідомляти членами НКРЕКП та працівниками апарату про наявність конфлікту інтересів у процесі виконання ними службових повноважень тощо.

Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» члени Комісії та працівники апарату щорічно складають декларації про майно, доходи, витрати та зобов'язання фінансового характеру. Декларації Голови та членів Комісії оприлюднені на сайті.

Рекомендації

- розробити та прийняти зміни до Закону в частині посилення підзвітності Комісії Верховній раді України,
- НКРЕКП провести роботу щодо удосконалення річного звіту (в частині розширення інформації), а також запровадити його попереднє обговорення із громадськістю,

¹⁰ <http://www.nerc.gov.ua/?id=26487>

- НКРЕКП розробити Порядок звітування щодо виконання Правил етики

Прозорість

Оприлюднення рішень

До прийняття Закону частина рішень НКРЕКП, які стосувались окремих питань функціонування Оптового ринку електричної енергії та ринку газу приймалась на закритих слуханнях. Наразі, всі рішення НКРЕКП (крім тих, що містять таємну інформацію) відповідно до Закону приймаються на засіданнях у формі відкритих слухань. Порядок проведення засідань визначено Регламентом Комісії¹¹, оприлюдненому на сайті Комісії. У відкритих слуханнях може приймати участь будь-хто, у т.ч. представники ЗМІ. Ведеться он-лайн трансляція засідань НКРЕКП, відповідно до Закону на сайті Комісії до архіву записів засідань забезпечено доступ протягом року.

Всі рішення НКРЕКП (крім частин рішень, що містять таємну інформацію) оприлюднюються на офіційному сайті Комісії протягом 5 робочих днів з дня прийняття. Рішення щодо затвердження тарифів природних монополій оприлюднюються разом з їх структурою.

Рішення, що мають ознаки регуляторних актів, а також з питань встановлення тарифів на товари (послуги) природних монополій, цін (тарифів) для населення набувають чинності з дня, наступного за днем їх опублікування (у 15-тиденний термін з дня прийняття) в офіційному друкованому виданні - газеті «Урядовий кур'єр», якщо більш пізній строк набрання ними чинності не встановлено самим рішенням, але не раніше дня офіційного опублікування рішення. Де-факто, 15-денний термін оприлюднення рішень Комісії в «Урядовому кур'єрі» досить часто порушується, що суттєво гальмує процес регулювання.

Відповідно до Закону, на сайті НКРЕКП також оприлюднюються:

- порядки денні засідань Комісії, із проектами всіх рішень разом із обґрунтуваннями, одержаними зауваженнями та пропозиціями (не пізніше, ніж за 3 робочих дні до дня проведення засідання),
- протоколи засідань Комісії (не пізніше 5 робочих днів з дня проведення),
- річні плани перевірок суб'єктів господарювання (за п'ять днів до початку року),
- акти перевірок суб'єктів господарювання разом із їх поясненнями та обґрунтуваннями (до дня розгляду на засіданні) тощо.

З переліку інформації, оприлюднення якої передбачено Законом, наразі на сайті Комісії відсутні результати щоквартального моніторингу ринків у сферах енергетики та комунальних послуг (зокрема внаслідок відсутності затвердженого порядку такого моніторингу).

Сайт НКРЕКП містить інформацію для споживачів окремо по галузях регулювання (електроенергія, природний газ, тепло, вода холодна, побутові відходи), інформацію для громадськості, новини тощо. Сайт є доволі розвинутим, за результатами 2016 року НКРЕКП зайняла друге місце у рейтингу відкритості сайтів центральних органів державної влади України, підготовленому Інститутом розвитку регіональної преси.

¹¹ <http://www.nerc.gov.ua/?id=17211>

Ефективність консультацій

До прийняття Закону проекти регуляторних актів НКРЕКП відповідно до загального Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» підлягали оприлюдненню (не менш, ніж за місяць до їх прийняття) для отримання та опрацювання зауважень і пропозицій від юридичних та фізичних осіб, їх об'єднань, а також підлягали погодженню с Державною регуляторною службою України. Обов'язкового обговорення наданих зауважень та пропозицій законодавством не вимагалось і Комісією, як правило, таке обговорення не проводилось. Непоодинокими були випадки прийняття Комісією рішень без врахування зауважень та пропозицій зацікавлених сторін за відсутності будь-якої аргументації, що викликало справедливую критику з боку суб'єктів господарювання і громадськості.

Законом відмінено погодження рішень НКРЕКП з іншими органами державної влади, проте передбачено заходи, спрямовані на підвищення прозорості прийняття Комісією рішень, зокрема:

- запроваджено особливий порядок підготовки рішень, що мають ознаки регуляторних актів, яким зокрема передбачено оприлюднення наданих зауважень та пропозицій та їх обов'язковий розгляд за участі осіб, що надали такі зауваження та пропозиції,
- передбачено відкрите обговорення проектів рішень НКРЕКП з питань встановлення цін (тарифів), затвердження інвестиційних програм (за місцем надання послуг суб'єктами господарювання) та з інших питань (у разі необхідності).

30 червня 2017 року НКРЕКП затверджено Порядок проведення відкритого обговорення проектів рішень НКРЕКП, який задовольняє вимогам Закону і створює умови для дійсно ефективного процесу консультацій із зацікавленими сторонами. З точки зору суб'єктів господарювання в питаннях встановлення цін (тарифів) та затвердження інвестиційних програм новий порядок є навіть перевантаженим (містить зайві етапи обговорення).

Проекти рішень, що стосуються населення і мають наслідками підвищення кінцевих тарифів (цін), незважаючи на існуючі процедури обговорення, викликають нерозуміння і неприйняття суспільством. Одним з чинників цього є відсутність представництва таких споживачів при розгляді проектів і, відповідно, неможливість конструктивного діалогу та пошуку збалансованого рішення.

Відповідно до Закону рішення НКРЕКП можуть бути оскаржені у судовому порядку. Оскарження рішень не зупиняє їх виконання.

Відповіді на запити щодо інформації

Щорічний звіт НКРЕКП за 2016 рік¹² не містить інформації щодо надання інформації за запитами та роботи із зверненнями громадян. На сайті Комісії є щомісячні звіти щодо запитів, проте вони містять лише узагальнену інформацію щодо структури запитів в розрізі запитувачів, відповідальних за відповідь підрозділів Комісії та типу відповіді. Відсутні дані щодо інформації, яка запитувалася, крім того зі звітів випливає, що більш ніж на половину запитів (іноді на 80%) запитувачам надаються роз'яснення щодо законодавства, а не запитану інформацію. Відповідно, розуміння якості роботи Комісії із запитами на інформацію та зверненнями громадян відсутнє.

¹² http://www.nerc.gov.ua/data/filearch/Catalog3/Richnyi_zvit_NKREKP_2016.pdf

Сайт НКРЕКП містить перелік наборів даних, що підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, проте даний перелік є доволі обмеженим.

Передбачуваність

Послідовність і обґрунтованість регулювання

Рішення НКРЕКП щодо встановлення тарифів (цін), схвалення інвестиційних програм приймаються відповідно до затверджених та завчасно оприлюднених порядків (методик). Відповідно до цих порядків тарифи для суб'єктів господарювання переглядаються, а інвестиційні програми схвалюються, як правило, щорічно. Порядки передбачають можливість перегляду тарифів (коригування інвестиційних програм) у визначених випадках, у т.ч. за ініціативою Комісії.

Рішення, що стосуються роботи Оптового ринку електричної енергії (встановлення та коригування кошторису оптового постачальника електроенергії (оператора ринку), алгоритму розподілу коштів, затвердження тарифів виробників, що працюють по цінових заявках, тощо), приймаються, як правило, щомісячно.

Наразі проекти всіх рішень Комісії відповідно до Закону оприлюднюються разом з обґрунтуванням та додатковими матеріалами (протоколами відкритого обговорення тощо). Проекти рішень, що містять ознаки регуляторних актів, відповідно до Закону містять також аналіз їх впливу, проте як обґрунтування, так і аналіз впливу є здебільшого формальними документами, які не дають достатнього розуміння причин і наслідків прийняття таких нормативних актів.

Річний звіт НКРЕКП містить розділ «Основні пріоритетні завдання на наступний рік», в якому повідомляються плани щодо розробки нових (удосконалення існуючих) нормативних документів.

Адаптація до змін

До 2017 року у відповідності до норм Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» НКРЕКП на плановій основі здійснювала відстеження результативності регуляторних актів, хоча воно і було за змістом формальним. Після прийняття Закону, роботу з відстеження результативності, наскільки відомо, припинено.

Наразі НКРЕКП проводить роботу з удосконалення своєї нормативної бази відповідно до законодавства та своїх внутрішніх планів.

Відповідно до Закону будь-які особи мають право подавати до Комісії пропозиції про необхідність підготовки проектів рішень Комісії (або необхідність їх перегляду), а НКРЕКП протягом 30 днів з дати отримання пропозицій має повідомляти про результати їх розгляду. Проте, досвіду такого зворотнього зв'язку ще не напрацьовано.

Рішення НКРЕКП за останні роки були предметом численних позовів, у т.ч. з боку суб'єктів господарювання. Істотну кількість таких справ за інформацією ЗМІ Комісія програла. За рішенням суду Комісія приймала відповідні рішення.

НКРЕКП має доступ до сучасного регуляторного досвіду. Зокрема Комісія співпрацює з Національною асоціацією членів регуляторів США (NARUC), Секретаріатом Енергетичного Співтовариства в питаннях реформування енергетичних ринків, бере участь у роботі Регіональної асоціації регуляторних органів (ERRA) тощо. Комісія також є бенефіціаром проектів міжнародної технічної допомоги (проект Twinning «Підтримка Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, у процесі реформування ринку електричної енергії» із Регулятором Словаччини RONI, проект ЄС «Допомога Україні у процесі впровадження реформ у секторі енергетики відповідно до міжнародних зобов'язань країни», проект «Програма підтримки регуляторної реформи в секторі централізованого теплопостачання» (SIDA-Світовий банк), Проект USAID «Муніципальна енергетична реформа») тощо. Головним напрямком такої співпраці є наразі питання реформування ринку електричної енергії (у зв'язку із набуттям чинності 11 червня 2017 року Законом України «Про ринок електричної енергії»).

Рекомендації

- Кабінету міністрів України забезпечити своєчасне оприлюднення нормативних актів НКРЕКП у газеті «Урядовий кур'єр», (або внести зміни до Закону в частині розширення переліку дозволених офіційних видань для публікації),
- НКРЕКП удосконалити процес прийняття рішень, зокрема шляхом:
 - покращення повноти та якості обґрунтування та аналізу впливу,
 - запровадження змістовного моніторингу результативності прийнятих рішень, що мають ознаки регуляторних актів,
 - залучення до обговорення рішень, що стосуються населення, представників політичних сил, профспілок, інших інституцій громадянського суспільства,
- НКРЕКП провести роботу щодо приведення сайту Комісії до вимог Закону, зокрема в частині забезпечення доступу до щоквартальної інформації результатів моніторингу ринків енергетики та комунальних послуг,
- НКРЕКП розширити перелік даних, що підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних,
- НКРЕКП доцільно розробити стратегічний план розвитку регулювання (на 3 роки), який має підвищити прогнозованість дій Комісії та покращити сприйняття рішень НКРЕКП суб'єктами господарювання та суспільством.

ПРАКТИКА РЕГУЛЮВАННЯ

Тарифи та ціни

Економічна ефективність

Встановлення тарифів Комісією здійснюється відповідно до законів України «Про природні монополії», «Про електроенергетику», «Про ринок електричної енергії», «Про ринок природного газу», «Про альтернативні джерела енергії» тощо та затверджених НКРЕКП порядків (методик).

Електроенергія

НКРЕКП встановлює тарифи для 40 електророзподільчих та 37 електропостачальних (за регульованим тарифом) компаній, 1 електропередавальної компанії, 5 енергогенеруючих компаній ТЕС, 1 енергогенеруючої компанії АЕС, 1 енергогенеруючої компанії ГЕС (ГАЕС), 316 інших виробників, у т.ч. виробників з ВДЕ (станом на 01.01.2017).

Тарифи для суб'єктів господарювання встановлюються за методологією «Витрати плюс» (крім генеруючих компаній ТЕС, яким тарифи затверджуються на підставі розрахунків за Правилами оптового ринку, виробників з ВДЕ, рівні тарифів для яких визначено законом та постачальників за нерегульованим тарифом, які працюють на ринкових засадах). В цілому чинні порядки (методики) задовольняють вимогам щодо забезпечення фінансової стабільності суб'єктів господарювання та захисту споживачів проти монопольних цін, проте не містять стимулів для підвищення операційної ефективності, залучення інвестицій тощо.

У 2013 році відповідно до Закону України «Про природні монополії» було створено нормативну базу стимулюючого регулювання для електророзподільних (енергопостачальних) компаній, яке передбачає, зокрема, врахування в тарифах прибутку на регуляторну базу активів, а також стимулювання до підвищення якості послуг, зниження операційних витрат та втрат електроенергії в мережах. НКРЕКП з 2015 року планує впровадження цієї методології, проте воно щоразу відкладалось. У липні 2017 році аналогічна методологія прийнята Комісією також для електропередавальної компанії, проте плани щодо термінів її впровадження не відомі.

Механізми нового ринку, впровадження яких передбачено Законом України «Про ринок електричної енергії», передбачають перехід на ринкові засади визначення цін енергогенеруючих компаній з 1 липня 2019 року (крім виробників з ВДЕ та ТЕЦ, для яких передбачені спеціальні механізми відповідно до 2030 та 2024 року). Комісія має повноваження щодо затвердження всіх основних документів нового ринку, зокрема правил ринку, правил ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку, кодексу комерційного обліку та кодексів мереж.

На роздрібному ринку наразі існує перехресне субсидіювання споживачів (здебільшого населення) іншими категоріями споживачів, хоча рівень субсидіювання за останні роки суттєво знизився. З 2015 року НКРЕКП більш ніж в 3,7 рази підвищило тарифи на електроенергію для населення (у п'ять етапів, у т.ч. два у 2016 році та один у 2017 році). Згідно Закону України «Про ринок електричної енергії» НКРЕКП має до 1 липня 2019 року забезпечити повну відсутність перехресного субсидіювання між різними категоріями споживачів.

Рішення НКРЕКП, які спричиняють зростання тарифів для споживачів, викликають гостру критику з боку суспільства. Щонайменше за останній рік окремі рішення НКРЕКП критикуються не лише з боку деяких експертів та опозиційних політиків, але й з боку представників парламентської більшості і навіть членів Кабінету міністрів України. Зокрема, за інформацією ЗМІ, на засіданні Уряду 9 серпня прем'єр-міністр України кваліфікував рішення НКРЕКП щодо запровадження стимулюючого регулювання для електророзподільних компаній як необ'єктивне та несправедливе¹³.

На початку 2017 року гостру реакцію зустріло рішення НКРЕКП щодо ставок приєднання до електричних мереж, встановлених відповідно до затвердженої Комісією нової методології. Після активних дискусій, рішення Комісії було скориговано, а положення проекту Закону України «Про ринок електричної енергії» щодо приєднання зазнали суттєвих змін в частині визначення основних засад розрахунку плати за приєднання.

Природний газ

Відповідно до Закону України «Про ринок природного газу»¹⁴, з 1 жовтня 2015 року НКРЕКП встановлює тарифи лише природним монополіям - на розподіл природного газу для 48 газорозподільчих компаній та на транспортування, зберігання газу для 1 газотранспортної компанії. Для визначення тарифів на послуги транспортування використовується методологія стимулюючого регулювання та система тарифів «вхід-вихід», для інших тарифів – методологія «Витрати плюс». Перехід на стимулююче регулювання для газорозподільних компаній передбачено, але відповідна нормативна база Комісією не затверджена.

Комісією також затверджено інші нормативні документи, передбачені Законом «Про ринок природного газу», зокрема Кодекс газорозподільних мереж та Кодекс газотранспортних мереж.

Навіть на такому звуженому, у порівнянні з електроенергетикою, полі повноважень, деякі, навіть в цілому прогресивні рішення НКРЕКП не сприймаються суспільством. Зокрема, у 2017 році таким рішення стали зміни до методології розрахунку тарифів на послуги розподілу природного газу на основі приєднаної потужності. Під тиском політиків та громадськості у квітні відповідне рішення НКРЕКП було скасовано, навіть доопрацьований з урахуванням зауважень та пропозицій проект рішення Комісії к червні був зустрінутий активним спротивом, внаслідок чого рішення досі не прийнято.

Періодичність перегляду

Відповідно до затверджених НКРЕКП порядків (методик) тарифи для суб'єктів господарювання переглядаються щорічно. Порядки передбачають можливість перегляду тарифів у визначених випадках, у т.ч. за ініціативою Комісії.

Стимулююче регулювання передбачає довгостроковий характер регулювання (перший регуляторний період - 3 роки, далі – 5 років). При цьому, однак, методологія передбачає щорічне формульне уточнення та коригування тарифів з урахуванням рівня планованої та фактичної інфляції тощо.

¹³ <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2017/08/9/627906/>

¹⁴ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/329-19>

Рекомендації

- НКРЕКП прискорити роботу із запровадження сучасних методів регулювання (зокрема стимулюючого регулювання для природних монополій із обґрунтованими параметрами регулювання та бенчмаркінгом), із удосконалення процесу приєднання до електричних мереж (зокрема, зниження «глибини» приєднання), розробки нормативної бази нового ринку електроенергії.

Моніторинг ринку та ліцензування

Всі суб'єкти господарювання надають НКРЕКП звітність на систематичній основі (місячну, квартальну, річну) встановленої форми, а також іншу інформацію, яка необхідна Комісії для виконання її функцій. Доцільно створення автоматизованої бази (баз) даних регулювання, оскільки наявна наразі в Комісії інформація (у паперовому та електронному вигляді) обмежує можливість її використання.

Штрафи накладаються по результатах перевірок, які НКРЕКП проводить відповідно до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», з урахуванням особливостей, визначених Законом. Відповідно до останнього перевірки ліцензіатів проводяться НКРЕКП відповідно до затвердженого Порядку контролю ліцензійної діяльності шляхом проведення виїзних планових (не частіше рази на рік) та позапланових перевірок, а також невиїзних позапланових перевірок. Річний план перевірок оприлюднюється на сайті Комісії до початку року.

Повноваження штрафувати за порушення законодавства

Закон та профільні закони визначають повноваження НКРЕКП щодо накладання штрафів на суб'єктів господарювання, зокрема за порушення ліцензійних умов та законодавства, ненадання або надання недостовірної інформації тощо. Розмір штрафів є стримуючим (до 1700 тис.грн на ринку електричної енергії, до 850 тис.грн на ринку природного газу). Крім того, за невиконання вимог щодо розділення видів діяльності (відповідно до положень Третього Енергетичного пакету) НКРЕКП може накладати штраф до 10% річного доходу (виручки) на відповідного вертикально інтегрованого суб'єкта або оператора мереж (оператора газотранспортної системи).

Штрафи накладаються по результатах перевірок, які НКРЕКП проводить відповідно до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», з урахуванням особливостей, визначених Законом. Відповідно до останнього перевірки ліцензіатів проводяться НКРЕКП відповідно до затвердженого Порядку контролю ліцензійної діяльності шляхом проведення виїзних планових (не частіше рази на рік) та позапланових перевірок, а також невиїзних позапланових перевірок. Річний план перевірок оприлюднюється на сайті Комісії до початку року.

Реальний контроль Комісією з окремих складних питань (обґрунтованість розрахованих сум дотацій, ставок плати за приєднання тощо) наразі не можливий у зв'язку із відсутністю відповідної методології перевірок.

Порядок здійснення ліцензійного контролю наразі переглядається НКРЕКП з метою приведення його до вимог Закону.

За 2016 рік Комісією проведено 190 планових та 25 позапланових перевірок, загальний розмір накладених штрафів склав майже 10 млн.грн. Комісія також приймає рішення щодо вилучення зі тарифів суб'єктів господарювання сум невикористаних або використаних не відповідно до затвердженої структури коштів (у 2016 році – у сумі 1 174 млн.грн, у т.ч. в електроенергетиці 940 млн.грн).

Прозорість критеріїв отримання/відзиви ліцензій

Ліцензування суб'єктів господарювання у сферах енергетики та комунальних послуг здійснюється НКРЕКП відповідно до Закону України «Про ліцензування видів діяльності», який визначає перелік видів діяльності, що підлягають ліцензуванню, вимоги до ліцензійних умов, перелік інформації, що подається для отримання ліцензії, підстави для прийняття рішень про відмову у видачі ліцензії, підстави для анулювання ліцензій тощо. Плата за ліцензію дорівнює розміру однієї мінімальної заробітної плати, що діє на день видачі ліцензії, і не є бар'єром для входу нових учасників ринків.

Відповідно до Закону ліцензійні умови затверджуються НКРЕКП з урахуванням особливостей, визначених законами. На жаль, наразі чинне законодавство не визначає особливостей ліцензування на ринках енергетики та комунальних послуг, зокрема в частині анулювання ліцензій для природних монополій.

НКРЕКП мала станом на 1 січня 2017 року 402 ліцензіата у сфері електроенергетики, 95 – у нафтогазовому комплексі, 703 – у сфері тепlopостачання, 144 – у сфері централізованого водопостачання. За 2016 рік Комісією видано 223 ліцензії (у т.ч. 69 – в електроенергетиці, 1 – в нафтогазовому комплексі), анульовано 82 ліцензії (у т.ч. 31 – в електроенергетиці).

Захист споживачів та опрацювання скарг

Відповідно до Закону НКРЕКП має розглядати скарги споживачів щодо порушення їхніх прав та інтересів суб'єктами господарювання, а також вирішувати спори, що виникають між суб'єктами господарювання у сферах енергетики та комунальних послуг відповідно до затвердженого Комісією порядку.

Наразі проект Порядку розгляду спорів між суб'єктами господарювання Комісією розроблено та оприлюднено для отримання зауважень та пропозицій зацікавлених сторін, Порядок розгляду скарг споживачів знаходиться на стадії розробки.

Наразі звернення громадян до НКРЕКП більшою частиною є скаргами. За 2016 рік Комісією опрацьовано 6007 таких звернень.

Законом передбачено подання Кабінетом міністрів України до Верховної ради до 1 липня 2017 року проекту Закону України «Про енергетичного омбудсмена», який має суттєво посилити захист споживачів (перш за все побутових), а також розвантажити Комісію від роботи із скаргами, винайти проблемні питання у законодавстві для наступного удосконалення, а також знизити «температуру» у суспільстві.

Станом на 1 вересня проект Урядом до Парламенту ще не подано, проте зареєстровано депутатський законопроект¹⁵ на цю ж тему.

Рекомендації

- прийняти Закон України «Про енергетичного омбудсмена»,
- розробити та прийняти зміни до Закону у частині визначення особливостей ліцензування на ринках енергетики та комунальних послуг,
- НКРЕКП розробити та затвердити методики перевірки по окремих складних питаннях, що мають перевірятися,
- НКРЕКП запровадити ІТ-систему автоматизації збору, збереження та обробки інформації регулювання.

¹⁵ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62448